

Halkevlerinin Kaynağı (*)

Ceyhun Atuf KANSU

Benim gençliğim Halkevlerinin havasında yoğruldu. İlk basılı yazılarımdan biri Sinop Halkevi Dergisi olan "Dranas" ta çıktı. Birçok dergileri okur, yazı yazmak ateşi ile tutuşurdum. İlk yazılarımdan birini "Dranas" Dergisine yolladım. Orada yayınlanmış görünce, günlerce mutluluktan uçayazdım. Sonra Halkevlerinin ana dergisi "Ülkü" de şiirlerim, yazılarım çıktı. Halkevleri benim yazı ve şiir yaşantımın okulu oludular. Üniversite sıralarımda, İstanbul Eminönü Halkevinde çalıştım. Dil, tarih, edebiyat kolunda üye idim. Bu halkevinin çok zengin bir kitaplığı vardı. Ondan yararlanırdım. "Folklor ve Edebiyat", "İstanbul Masalları", "Türk Halk Kitapları" Eminönü Halkevinin yayınladığı ve yoluma ışık tutmuş kitaplardır. Kırşehir Halkevinde Şemsi Yatsıman'ın yanık bağlamasını dinledim. Ahi Evran'dan gelme halk geleneğini Kırşehir Halkevinde toplanan terzi, berber, kunduracı halk çocuklarının davranışlarında yaşadım. Afyon Halkevinde, o güzelim Afyon türkülerinin, yerli seslerden, yerli sazlardan öğrendim. "Taşpınar" diye güzel bir dergi çıkardı. Aryon'da. Orada birçok şiirler yayınladım. Anadolu'nun Atatürkçü kültür kervanına, bir Türkmen sevinciyle katıldım. İlk halk konuşmalarımdan birini de, Afyon Halkevinde yaptım. Yeni uzman olmuştum, çocuk hastalıkları uzmanı. "Çocukluk Evreni" üzerinde konuştum, halka seslenmenin deneylerini öğrendim. En güzel günlerim ve gecelerim, bir üniversite genci olarak. Kadıköy Halkevinde geçti. Kitaplığında, konserlerin-

---

(*) Türk Tarih Kurumu (1974); Atatürk ve Halkevleri: Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler. Ankara, s.85-88.

“Halkevleri, gençliğin toplanma yeridir.”

de, resim sergilerinde sanat ve bilgi besinlerimi aldım. Bu Halkevi'nin gönüllülerden kurulu bir yaylı sazlar orkestrası vardı. Atatürk Devriminin müzik doğrultusu: Çok sesli müzik. Onu da Halkevlerinin çatısı altında dinledik. Kulaklarımdan beynime çok sesli müziğin yaratıcı ırmağı aktı. Ankara Halkevi, bir 19 Şubat günü bana, halk oyunlarının eşsiz saklancasını getirdi. Erzurum'dan Balıkesir'e, Çorum'dan Gaziantep'e Türk halk türküsünün, Türkmen yaşama tapısının oyuna vurmuş ateşini o gün damarlarımda duydum. Tiyatro, resim, halk bilgisi çalışmaları..... Hepimizin eğitiminde, dünya görüşümüzün oluşmasında, halka bakışımızda bu okullar devrimci işlevler gördüler. Aşağı yukarı bizim kuşağın gerçek üniversitesi, bu Anadolu halk üniversiteleri, Halkevleri oldular.

Yurt sevgisini, halk sevgisini, yaratıcı işle ve ulusal kültürle geliştirmenin, uygulamanın yollarını ben bu okulların devrimci işliğinde öğrendim. 1945 yaz aylarında, Etlik Halkodasında, bir hekim, halk hekimi olarak çalıştım. Gündelik işlerim biter bitmez, bir sevinçle, bir coşku ile bağ yollarının iğdeli gölgelerinden Etibank Halkodasına yürür, orada çocuk hastalara bakar, yorgunluğumu unuttur, halka yararlı olmanın mutluluğunu yaşardım. İşim bitince, asma çardağı altında oturur, hak ettiğim akşam çayımı yudumlar, Ankara'ya bakar, daha ne var, daha ne yapabiliriz, diye düşünürdüm. Halkevleri, ulusçuluk ülküsünün mayalaştığı Türk Ocakları ardından, ulusal kurtuluş savaşı ve Cumhuriyet Devrimiyle uluslaşma süreci sağlam ve gerçekçi yoluna oturduktan sonra, devrimin en sağlam öğretisi olan "Halkçılık" öğretisini işlemek, uygulamak için kurulmuştu.

Bu ocaklarda, dünyaya, ulusal tarihe ve halkın gündelik yaşantısına biz, halkçı, devrimci bir yaklaşımla bakmayı öğrendiğimiz gibi, çok işler bekleyen bir yarı yıkılmış yurttaki, kendi emeğimizi bir yapıya katmanın güzelliğini de öğrendik. Hepimizde, o kuşaktan hepimizde, Halkevlerinden kalma bir ses, bir bilgi, bir gözlem, bir güzel iş yapar. Ne var ki, ben bunca mutluluklardan sonra, Anadolu kasabalarından birinde hekimlik yaparken, ırmak kıyısındaki Halkevinin kapatıldığını, kitaplarının oraya buraya atıldığını da gördüm. Evimi, yuvamı yağmalıyorlardı sanki. Gençliğimi yağmalıyorlardı sanki. Yaşantımın en acı günlerinden biri budur. Atatürk'ün halka açtığı evlerin kapısına kilit vurmuşlar, insancı bir uygarlığa açılmış halk pencerelerini kapatmışlardı. Bence, halk yönetimine girdiğimiz yılların en büyük ihaneti bu-

dur. Aydınliğın pencereleri kapanan yerde, halk yönetiminin temel ilkesi, halkın uyandırılması, ilkesi yok edilmiş olur, Halkevleri, halk yöntemi sresinin uyanış okullarıydılar. Ben sadece bu okulların kapılarının, pencerelerinin kapatılmasına yanmam, en gerekli bir dönemde halkın uyanış kaynaklarının kurutulmasına yanarım. Halk susuz kaldı. Bu yüzden. Halk yönetimi yozlaştı. Halk kökleri beslenmedi. Bu acıyı, hep taşırım. Halkevleri hepimize halkı sevmeyi, halka inanmayı öğretmişti. Bu kapılardan giren bir avuç halk suyu içerek dışarı çıkardı. Ne var ki, gene de mutlu bir kuşakmışız, bize Halkevlerinden, halk çeşmesinden akan bir avuç su, Halkevleri toprağından fışkıran bir demet halk çiçeği kaldı. Bu suyu ve bu çiçeği taşıyoruz.